

BULLETIN KLUBU REKTORŮ

• duben 1992 • ročník I • číslo 1

O b s a h

M. Jelínek: K poslání Klubu rektorů	2
Adresář Klubu rektorů	5
Memorandum o univerzitách a Evropském společenství	9
Konference rektorů v Rakousku	11
Konference rektorů ve Francii	12
Zpráva předsedy Klubu rektorů o účasti na informačním semináři o systému vědeckovýzkumné činnosti v Bonnu a Mnichově	13
Záznam z tiskové konference k závěrům mezinárodní konference OECD "Československé vysoké školství"	15
Dary Kanceláři Klubu rektorů	20

K POSLÁNÍ KLUBU REKTORŮ

Vznikne-li instituce, jako je Klub rektorů českých a slovenských vysokých škol, hned se vtírá otázka, jaký smysl má taková instituce, v jakém rozsahu může rozvíjet činnost a jakou závaznost mají její rozhodnutí. Odpověď na otázku po smyslu Klubu rektorů je celkem jednoduchá. Rektoři potřebují instituci, v níž by se mohli radit o obecných otázkách našeho vysokého školství a v níž by mohli zaujímat stanovisko k vědě a také obecněji ke kultuře našich národů. Ani společenský význam Klubu nelze přehlížet. Seznámí-li se osobně rektoři při neformálním projednávání vysokoškolských a obecně kulturních otázek, mohou pak lépe hodnotit návrhy vycházející z jednotlivých vysokých škol. Vždyť za každým návrhem bývá jistá osobnost a poznání takové osobnosti pomáhá mnohdy v tom, aby byl lépe pochopen smysl posuzovaného návrhu. Je vidět, že ten franklovský smysl je třeba hledat ve všem, co je lidské myšlení a konání.

Označil jsem Klub rektorů jako instituci. Nemám na mysli nějaký víceméně zbyrokratizovaný útvar, který funguje podle Parkinsonova schématu. Ostatně pokus o institucionalizaci Klubu většina rektorů odmrštila jako krunýř, který by Klub omezoval v jednání (už jsem chtěl napsat v rozletu, ale do takto označené činnosti má společenství rektorů daleko). Dali jsme nakonec všichni přednost volnému sdružení a zůstali jsme věrni jeho počátečnímu pojmenování Klub. Nabízel se i termín Konference, kterého se užívá u řady podobných sdružení rektorů v jiných evropských zemích, zejména západních, ale toto slovo svádí v češtině a slovenštině k výkladu, že jde o jednorázové sdružení k projednání nějaké otázky. Uznávám, že význam, který obvykle vkládáme do termínu konference, nevyplývá z etymologie tohoto slova, ale my jsme si v našich jazycích zvykli na jeho užší chápání. Zůstaneme tedy u Klubu, i když by název Konference v širším významu, v jakém se ho užívá pro sdružení rektorů na Západě a v jakém se uplatňovalo už dříve pro institucionalizované sdružení biskupů v katolické církvi, naznačoval větší míru prestiže pojmenovaného sdružení. Ale nechť za nás mluví činnost, nikoli prestižní název. Je ovšem možné, že časem přijmeme označení, které je běžné na Západě, abychom vyjádřili solidárnost s evropskou organizací vysokého školství. Pak bychom

ovšem museli podstatně změnit současný zákon o vysokých školách, neboť ten zná jen Radu vysokých škol, nikoli Konferenci nebo Klub rektorů.

Kdybychom přijali západní pojetí Konference rektorů, museli bychom usilovat o to, aby na náš Klub rektorů byla přenesena značná část kompetencí, které jsou dosud podle zákona o vysokých školách vyhrazeny Radě vysokých škol. My jsme se rozhodli pro volné sdružení rektorů, a proto ze zákona pro nás nevyplývají žádné pravomoci. Má-li být náš hlas slyšen, můžeme toho dosáhnout jen autoritou našeho volného sdružení a ovšem i autoritou jednotlivých rektorů jako vědeckých a kulturních osobností. Lze tvrdit, že si Klub rektorů takovou autoritu vybudoval. Jeho prohlášení a usnesení byla přijata veřejností jako kolektivní hlas vysokých škol a stanoviska Klubu rektorů měla do značné míry vliv na činnost Rad vysokých škol a na vztahy mezi republikovými ministerstvy školství a vysokými školami. Vedle ovlivňování institucí, které jsou odpovědné za vysoké školství v našem státě, a také vedle působení na českou a slovenskou veřejnost má činnost Klubu velký význam i pro jeho jednotlivé členy, neboť ti si mohou vyměňovat názory na přestavbu vysokých škol, na organizaci jejich vědecké činnosti, na otázky pedagogické, na racionalizaci správy vysoké školy, na záležitosti finanční atd. Třebaže z jednání Klubu vycházejí jen stručné závěry, členové Klubu mají velký užitek z rozsáhlých diskusí, v nichž jsou konfrontována stanoviska jednotlivých vysokých škol a vyměňovány zkušenosti.

Jako velkou přednost Klubu lze označit to, že sdružuje rektory jak vysokých škol českých, tak i slovenských. Vznikly-li rozpory při prodiskutovávání různých otázek, nikdy nešla dělicí čára podle národnosti rektorů, nýbrž podle postojů jednotlivých rektorů k dané otázce. Diskuse umožnily slovenským rektorům, aby získali informace o stavu vysokých škol v českých zemích, a českým rektorům, aby byli průběžně informováni o vývoji vysokého školství na Slovensku. Vysoce je třeba hodnotit i osobní přátelské svazky mezi rektory českých a slovenských vysokých škol, neboť ty přispívají k rozvíjení spolupráce mezi oběma republikami.

Přestože se Klub rektorů odmítl institucionalizovat, bylo nutné vytvořit administrativně-organizační středisko, jehož

úkolem by bylo soustřeďovat informace o našich vysokých školách, shromažďovat a archivovat písemnosti vznikající v souvislosti s činností Klubu, koordinovat různé aktivity vysokých škol, které přesahují rámec ministerstev školství a Rad vysokých škol, podílet se na přípravě dalších schůzí Klubu a zejména podněcovat a organizovat styky se zahraničními Konferencemi a Kluby. Od 1. března 1992 začala pracovat při Masarykově univerzitě v Brně Kancelář Klubu rektorů, vedená tajemnicí Dr. Marií Fojtíkovou. V krátké době bude Kancelář vybavena moderní počítačovou a kancelářskou technikou, získanou ze značné části jako dar.

Domnívám se, že se v budoucnosti bude naše sdružení rektorů vyvíjet podle západoevropských vzorů a bude postupně svoji činnost přizpůsobovat novým požadavkům. Každá změna však musí být výsledkem diskuse, v níž se budou naše zkušenosti konfrontovat se zkušenostmi jiných zemí. Zatím je možné konstatovat, že zřízení a činnost Klubu rektorů českých a slovenských vysokých škol přinesly prospěch vysokým školám a že se Klub stal důležitou platformou pro výměnu zkušeností z řízení jednotlivých vysokých škol.

Milan Jelínek

ADRESÁŘ KLUBU REKTORŮ

Opravu nesprávných a doplnění chybějících údajů sdělte prosím osobně, telefonicky nebo písemně na adresu:

Kancelář Klubu rektorů
tajemnice Dr. Marie Fojtíková
Masarykova univerzita
Burešova 20
601 77 Brno

tel. 05-757000
fax 05-756125

1. Prof. PhDr. Radim Palouš
rektor Univerzity Karlovy
Ovocný trh 5
116 36 Praha

tel. 02-220815
fax

2. Prof. MUDr. Juraj Švec, DrSc.
rektor Univerzity Komenského
Šafárikovo nám. 6
918 06 Bratislava

tel. 07-58041-9
07-51594
fax 07-59836

3. Prof. PhDr. Milan Jelínek, CSc.
rektor Masarykovy univerzity
Burešova 20
601 77 Brno

tel. 05-754841
05-758812
fax 05-756125

4. Prof. PhDr. Josef Jařab, CSc.
rektor Univerzity Palackého
Křížkovského 10
771 47 Olomouc

tel. 068-29134
068-29951-3
fax

5. Prof. RNDr. Lev Bukovský, DrSc.
rektor Univerzity P. J. Šafárika
Šrobárova 57
041 80 Košice

tel. 095-22608
fax 095-766959

6. Doc. Zdeněk Urbánek
rektor Akademie múzických umění
Smetanovo nábřeží 2
116 65 Praha 1

tel. 02-2358935
fax

7. Doc. PhDr. Jiří Divíšek, CSc.
rektor Jihočeské univerzity
Jeronýmova 10
371 15 České Budějovice

tel. 038-23453
fax 038-28898

8. Prof. RNDr. Jan Kopka, CSc.
rektor Univerzity J. E. Purkyně
Hoření 13
400 11 Ústí nad Labem

tel. 047-43009
047-45241
fax 047-23658

9. Prof. PhDr. Jaroslav Hubáček, CSc.
rektor Ostravské univerzity
Dvořákova 7
701 03 Ostrava

tel. 069-225026
fax

10. Prof. RNDr. Martin Černohorský, CSc.
rektor Slezské univerzity
Bezručovo nám. 13
746 01 Opava
tel. 0653-215446
fax 0653-216948
11. Prof. Milan Knížák
rektor Akademie výtvarných umění
U Akademie 4
170 22 Praha 7
tel. 02-370461
fax 02-375781
12. Prof. ak. soch. Jiří Harcuba
rektor Vysoké školy uměleckoprůmyslové
nám. J. Palacha 80
116 93 Praha 1
tel. 02-2323116
fax
13. Prof. Alena Štěpánková-Veselá
rektorka Janáčkovy akademie múzických umění
Komenského náměstí 6
662 15 Brno
tel. 05-24725
fax 05-25815
14. Prof. Miloš Jurkovič
rektor Vysokej školy múzických umení
Jiráskova 3
813 01 Bratislava
tel. 07-332172
fax
15. Doc. ak. soch. Jozef Jankovič
rektor Vysokej školy výtvarných umení
Hviezdoslavovo nám. 18
814 37 Bratislava
tel. 07-322431
fax 07-332340
16. Prof. MVDr. Jaroslav Konrád, DrSc.
rektor Vysoké školy veterinární
Palackého 1-3
612 42 Brno
tel. 05-747992
fax 05-748922
17. Doc. MVDr. Rudolf Cabadaaj, CSc.
rektor Vysokej školy veterinárskej
Komenského 73
041 81 Košice
tel. 095-30127
fax 095-767675
18. Doc. Ing. Štěpán Müller, CSc.
rektor Vysoké školy ekonomické
nám. W. Churchilla 4
130 67 Praha 3
tel. 02-2125720
02-2125730
02-2352446
fax 02-2355962
19. Prof. Ing. Mikuláš Sedlák, CSc.
rektor Vysokej školy ekonomickej
ul. Odbojárov 10
832 20 Bratislava
tel. 07-63067
fax 07-63045
20. Prof. RNDr. Pavol Kľuvánek, CSc.
rektor Vysokej školy dopravy a spojov
Moyzesova 20
010 88 Žilina
tel. 089-23408
fax 089-47702
21. Prof. Ing. Jiří Petr, DrSc.
rektor Vysoké školy zemědělské
Kamýcká ul.
165 21 Praha 6 - Suchbátka
tel. 02-341749
02-323641-9
fax 02-341969

22. Prof. RTDr. RNDr. Ing. Boris Hruška, DrSc. tel. 05-678461
rektor Vysoké školy zemědělské fax
Zemědělská 1
662 65 Brno
23. Doc. Ing. Ladislav Kabát, CSc. tel. 087-411152
rektor Vysoké školy poľnohospodárskej fax 087-411593
nábr. Mládeže
947 76 Nitra
24. Prof. Ing. Stanislav Hanzl, CSc. tel. 02-3117049
rektor Českého vysokého učení technického 02-3321111
Zikova 4 fax 02-23117493
166 29 Praha 6
25. Prof. Ing. Emanuel Ondráček, CSc. tel. 05-756749
rektor Vysokého učení technického fax 05-755252
Burešova 20
602 00 Brno
26. Prof. Ing. Čestmír Černý, DrSc. tel. 02-311/7288
rektor Vysoké školy chemickotechnologickej fax
Technická 5
166 28 Praha 6
27. Prof. Ing. Ladislav Kudláček, CSc. tel. 040-513221
rektor Vysoké školy chemickotechnologickej 040-513502
nám. Legií 565 fax 040-514530
532 10 Pardubice
28. Prof. Ing. Tomáš Čermák, CSc. tel. 069-448507
rektor Vysoké školy báňské fax
tř. 17. listopadu
708 33 Ostrava-Poruba
29. Doc. RNDr. Jiří Holenda, CSc. tel. 019-226330
rektor Západočeské univerzity fax 019-220019
Americká 42
306 14 Plzeň
30. Prof. Ing. Zdeněk Kovář, CSc. tel. 048-23326
rektor Vysoké školy strojní a textilní fax 048-23317
Hálkova 6 telex 048-186614
461 17 Liberec
31. Prof. Ing. Vojtech Molnár, DrSc. tel. 07-53740
rektor Slovenskej technickej univerzity fax
nám. Slobody 17
812 43 Bratislava
32. Prof. Ing. Ivan Hrivňák, DrSc. tel. 095-399087
rektor technickej univerzity fax 095-32748
Letná 9 telex 095-77410
042 00 Košice
33. Doc. Ing. Vilém Štefka, CSc. tel. 0855-23271
rektor Vysoké školy lesnickej a drevárskej fax
Marxova 24
960 53 Zvolen

34. plk. Prof. Ing. František Obermann, CSc. tel. 05-742298
rektor Vojenské akademie fax 05-742298
Kounicova 45
612 00 Brno
35. plk. Doc. JUDr. Rudolf Hoffman, CSc. tel. 07-333130
rektor Vysokej vojenskej pedagogickej školy fax
Kutuzovova 8
832 28 Bratislava
36. plk. Prof. Ing. Zdeněk Kůs, CSc. tel. 0849-24956
rektor Vysokej vojenskej technickej školy fax
031 04 Liptovský Mikuláš
37. plk. Prof. Ing. Kamil Kollert, CSc. tel. 0507-9597/2100
rektor Vysoké vojenské školy pozemního vojska 0507-9597/2101
682 01 Vyškov na Moravě fax
38. plk. Prof. MUDr. Josef Fusek, DrSc. tel. 049-25339
rektor Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně
pošt. schránka 35
502 60 Hradec Králové
39. Doc. RNDr. František Olejník, CSc. tel. 095-35175
rektor Vysokej vojenskej leteckej školy fax 095-35175
ul. Rampova
041 21 Košice
40. Doc. PhDr. Oldřich Richterek, CSc. tel. 049-25226
děkan Pedagogické fakulty fax 049-25785
nám. Svobody 301
501 91 Hradec Králové
41. Prof. PhDr. Peter Liba, DrSc. tel. 087-411253
dekan Pedagogickej fakulty 087-411330
Hlinkova 1 fax 087-411243
949 74 Nitra
42. Prof. PhDr. Ján Findra, DrSc. tel. 088-32709
dekan Pedagogickej fakulty 088-34541-7/404
ul. Tajovského 40 fax 088-33132
975 49 Banská Bystrica

Redakce Bulletinu Klubu rektorů považuje za jeden z jeho úkolů informovat o klubech, resp. konferencích rektorů v jiných zemích. V tomto čísle zařazujeme informaci o Koordinačním výboru Konferencí rektorů členských zemí Evropského společenství formou Memoranda o univerzitách a Evropském společenství a dále informaci o Konferencích rektorů v Rakousku a ve Francii.

MEMORANDUM O UNIVERZITÁCH A EVROPSKÉM SPOLEČENSTVÍ (ES)

Následující text je návrh Memoranda rozeslaného předsedou Koordinačního výboru Konferencí rektorů členských zemí Evropského společenství Profesorem M. Cusinem 5. prosince 1991 členským Konferencím. Návrh vznikl na dřívější schůzi Koordinačního výboru v Salamance.

1. Úvod

Koordinační výbor Konferencí rektorů členských zemí Evropského společenství (LIAISON COMMITTEE OF RECTORS CONFERENCES OF MEMBER STATES OF THE EUROPEAN COMMUNITY) byl ustaven v roce 1973, aby koordinoval názory svých členů na problémy univerzit, aby udržoval spojení s Evropským společenstvím, pokud jde o problémy univerzit, a aby rozšiřoval informace o systému vysokoškolského vzdělávání a o výzkumných programech ES.

Koordinační výbor (KV) sestává ze zástupců Konferencí rektorů členských zemí ES, kteří se zúčastňují každý rok řady schůzí a kteří informují národní Konference rektorů o zprávách z těchto schůzí.

KV je financován hlavně z členských poplatků národních Konferencí rektorů. Některé dodatečné zdroje poskytuje Komise ES pro zvláštní projekty, např. pro program "Jean Monnet Action".

Od roku 1973 měl KV omezený úspěch s úhradou svých pohledávek. V současné době však došlo k důležitému vývoji, který nutí KV vážně se zabývat potřebou zásadních změn v pojetí svého cíle a závazků pro léta devadesátá a pozdější.

2. Potřeba změny

"Univerzity jsou autonomní instituce, které produkují a šíří hodnotícím způsobem kulturu, a to prostřednictvím výzkumu a

vzdělávání" (Magna Charta Universitatum Europaeum, 1988).

V rostoucí evropské a mezinárodní spolupráci mají univerzity individuální i společnou odpovědnost za nezávislé příspěvky k této činnosti.

Na druhé straně není "vzdělávání" zahrnuto v Římské smlouvě; nicméně Komise ES iniciovala několik důležitých námětů týkajících se vysokoškolského vzdělávání, např. program ERASMUS. Brzy bude vydána Zelená kniha o "vysokoškolském vzdělávání a pokročilých kursech".

Problémy univerzit jsou výrazněji zaměřeny na agendu Rady ministrů ES, jak ukazují následující návrhy holandského vedení (červen - prosinec 1991):

1. společné datum zahájení akademického roku;
2. široké sladění akcí během akademického roku: semestrální systém je navržen jako evropská norma; první semestr by měl být zahájen 1. října a druhý 1. února;
3. založení systému kreditního transferu;
4. evaluace akademické kvality.

Vysokoškolské vzdělávání mají nyní jasně na starosti útvary ES vytvářející politiku. Mají-li mít univerzity vliv na tvorbu vysokoškolského vzdělávání v rámci vytváření evropské politiky, musejí vyvinout účinnější mechanismus pro vytváření názorů univerzit, a to názorů nezávislých na ES.

3. Budoucí role a funkce

Podle rozsáhlého přehledu záměrů přednesených v Salamance 7. - 8. listopadu 1991 doporučuje KV národním Konferencím rektorů naléhavě zvážit posílení role univerzit působících prostřednictvím KV tak, aby bylo zajištěno, že jejich názory jsou účinně reprezentovány v Radě ministrů, v Evropském parlamentě a v Komisi. Účastníci schůzky v Salamance vypracují na základě tohoto Memoranda zprávu pro své Konference rektorů.

Kvalita a úspěch univerzitního zastoupení v Radě ministrů, v Evropském parlamentě a v Komisi bude ve velké míře záviset na následujícím:

- (a) na úzké spolupráci mezi národními Konferencemi rektorů a KV;
- (b) na pracovních skupinách ustavených k tomu, aby formulovaly univerzitní politiku v klíčových otázkách;

(c) na efektivnější účasti v Bruselu.

KV se domnívá, že Konference rektorů a univerzity musejí neprodleně věnovat pozornost následujícím záležitostem:

1. hodnocení kvality,
2. volnému přístupu na všechny evropské univerzity,
3. kreditním schématům a transferu kreditů,
4. ohlášené Zelené knize.

Změny, které KV zamýšlí, budou vyžadovat více peněz. KV bude potřebovat zainteresované představitele, kteří budou neustále působit v Bruselu, a dále personál potřebný pro bruselskou kancelář. Dodatečné výdaje vzniknou také při přípravě dokumentů a na expertní práce a dále na podporu pracovních skupin členských zemí.

Detailní analýza rozpočtu, který by umožnil realizaci doporučených změn, je již připravována pro diskusi národních Konferencí rektorů.

Uvažuje se také o způsobech, kterými by se role a funkce KV stala jasnější jak pro univerzity, tak pro ES.

KONFERENCE REKTORŮ V RAKOUSKU

Konference rektorů získala Vysokoškolským organizačním zákonem (HochschulOrganisationsgesetz HOG BGB1. Nr. 154/1955, § 68) v roce 1955 svůj první zákonný podklad. Od roku 1975 upravuje Univerzitní organizační zákon (UniversitätsOrganisationsgesetz UOG BGB1. Nr. 258/1975 v platném znění, § 107) složení, úkoly a oblast působení Konference rektorů.

Konferenci rektorů tvoří rektori, prerektoři a/nebo prorektori dvanácti univerzit, Akademie výtvarných umění ve Vídni, jakož i rektori pěti uměleckých vysokých škol a jejich náměstci, kteří se scházejí obvykle pětikrát v každém studijním roce ke společným poradám. Předseda a tři místopředsedové jsou voleni na dobu studijních roků z členů Konference rektorů. Konference rektorů může ustavovat poradní výbory, výbory pro vypracovávání posudků a výbory pro zpracování přípravných materiálů; výbory mohou být stálé nebo dočasné.

Konference rektorů má následující práva a úkoly:

1. Je oprávněna předkládat spolkovému ministru pro vědu a výzkum dobrozdání a návrhy ve všech záležitostech, které se týkají vysokého školství. To se týká mj. způsobu rozdělování určitých položek státního rozpočtu.
2. Spolkový ministr pro vědu a výzkum si může vyžádat od Konference rektorů dobrozdání k jakékoli otázce univerzitní a vysokoškolské povahy. V nedávné minulosti byly vyžádány příspěvky k tématům "Univerzitní reforma" a "Vysoké odborné školy".
3. Konference rektorů je zapojena do recenzního a poradního řízení při přípravě zákonů a nařízení, týkajících se bezprostředně univerzitního a vysokého školství. K naplnění této funkce dochází většinou formou stanovisek.

KONFERENCE REKTORŮ VE FRANCII

Konference rektorů byla vytvořena Dekretem č. 71-147 ze dne 24. února 1971 a potvrzena zákonem č. 84-52 ze dne 26. ledna 1984 o vysokoškolském vzdělávání. Konference rektorů sdružuje všechny rektory univerzit (73) a veřejných institucí vědecké a kulturní povahy nezávislých na univerzitách (6) podřízených ministru spravujícímu vysoké školství.

Ministr spravující vysoké školství (v současné době ministr školství, mládeže a sportu) je statutárním předsedou Konference.

Fungování a kompetence:

Konference rektorů zasedá buď plenárně nebo "privátně".

Ministr svolává a předsedá plenárním zasedáním, jejichž pořad sám určuje. Konference rektorů je vyzvána k vyjádření stanovisek k otázkám, které jí ministr předloží. Konference se může vyslovit okamžitě nebo může pověřit jednoho nebo několik svých členů vypracováním návrhu stanoviska, které pak po projednání vydá.

První místopředseda svolává zasedání nazývaná "privátní" nebo "řádna" zasedání Konference rektorů. Při těchto zasedáních

Konference zkoumá otázky, které zajímají všechny univerzity a vysokoškolské instituce. Může dávat svým nadřízeným úřadům nebo svým vlastním členům doporučení nebo návrhy, které uzná za užitečné.

Konference rektorů si stanovuje pracovní metody, zejména podmínky pro stanovení pořadu jednání, a termíny svých "privátních" zasedání. Zastupuje své členy vůči nadřízeným úřadům a deleguje své představitele do národních nebo mezinárodních institucí, na jejichž činnosti se musí nebo chce podílet.

ZPRÁVA PŘEDSEDY KLUBU REKTORŮ O ÚČASTI NA INFORMAČNÍM SEMINÁŘI
O SYSTÉMU VĚDECKOVÝZKUMNÉ ČINNOSTI V BONNU A MNICHOVĚ
(24. 2. - 27. 2. 1992)

Na seminář byli pozváni Společností Maxe Plancka k podpoře věd zástupci vysokých škol a Akademií věd z Albánie (2), Bulharska (2), Československa (5), Estonska (3), Chorvatska (2), Kazachstánu (1), Litvy (2), Lotyšska (3), Maďarska (5), Polska (3), Rumunska (2), Ruska (3), Slovinska (2) a Ukrajiny (2). Z Československa němečtí hostitelé pozvali kromě mne rektora Univerzity Komenského Prof. J. Švece, prorektora Karlovy univerzity Prof. K. Malého, místopředsedu ČSAV Dr. Vl. Hančila a ředitele Ústavu pro studium vysokého školství P. Pechana. Vedle Max-Planck-Gesellschaft se na organizaci semináře podílelo dalších šest německých institucí: Alexander von Humboldt-Stiftung-Bonn, Arbeitsgemeinschaft der Großforschungseinrichtungen-Bonn, Deutscher Akademischer Austauschdienst-Bonn, Deutsche Forschungsgemeinschaft-Bonn, Fraunhofer-Gesellschaft zur Förderung der angewandten Forschung-Mnichov, Hochschulrektorenkonferenz-Bonn.

24. 2. 1992 odpoledne jsme byli v Bonnu vybaveni bohatým materiálem o organizaci a výsledcích vědeckého výzkumu v Německu (materiál je uložen v knihovně Klubu rektorů). Dopoledne 25. 2. 1992 byl seminář zahájen v Lázních Godesbergu. O účelu semináře promluvil Prof. Hans Zacher. Podal obraz celkové organizace vědeckovýzkumné činnosti v SRN. Následoval referát prezidenta Konference rektorů SRN Prof. Hanse U. Erichsena. Z referátu vyplynulo, že středisky vědecké činnosti v SRN jsou

vysoké školy a že ty organizují spolupráci s jinými vědeckými institucemi. Dostalo se nám podrobných informací o síti vysokých škol v SRN, o jejich pedagogické činnosti, o systému udělovaných hodností, o činnosti Konference rektorů. V následující diskusi se mluvilo hlavně o autonomii vědeckých institucí.

Po obědě promluvil Prof. Wolfgang Frühwald o činnosti instituce Deutsche Forschungsgemeinschaft, zejména o systému stipendií v postgraduálním studiu. Podrobně probral vztah vysokých škol a jiných vědeckých institucí. V dalším průběhu semináře se představily nejdůležitější německé nadace: Stifterverband für die deutsche Wissenschaft (Dr. Horst Niemeyer), VW-Stiftung (Rolf Möller), Alfried Krupp-Stiftung (Horst D. Marheinecke), Fritz Thyssen-Stiftung (Rudolf Kerscher), Robert Bosch-Stiftung (Rüdiger Stephan). Byli jsme seznámeni s rozsahem nadační činnosti, s jejími pravidly a s možnostmi ucházet se o granty přímo u jednotlivých nadací.

Večer jsme byli převezeni do zámku Petersburg a setkali jsme se s federálním ministrem pro výzkum a technologii Heinzem Riesenhuberem a s federálním ministrem pro výchovu a vědu Rainerem Ortlebem. Oba ministři nás ujistili o vůli německé vlády spolupracovat se středo- a východoevropskými zeměmi v oblasti kultury a vědy a o ochotě podporovat rozvoj vědy a vysokého školství v těchto zemích. V diskusi jsem vystoupil i já o pospolitosti evropské kultury (o termínech pro vědu v evropských jazycích).

Ve středu 26. 2. 1992 pokračoval seminář v Lázních Godesbergu. Hans Zacher nás podrobně informoval o historii organizace a činnosti Max-Planck-Gesellschaft a Joachim Treusch o poslání Arbeitsgemeinschaft der Großforschungseinrichtungen. Potom jsem byl spolu s Prof. Stanislavem P. Merkurijevem, rektorem petrohradské univerzity, pozván na tiskovou besedu. Promluvil jsem o situaci vysokých škol v ČSFR, o vztahu mezi vysokými školami a ČSAV, o naší vůli sbližovat vysokoškolský systém ČR a SR se systémy západoevropskými, o nutnosti podporovat mezinárodní mobilitu vyučujících a studentů. Poskytl jsem pak asi dvacetiminutové interview bonnskému rádiu.

Po obědě představil Heinrich Pfeiffer Alexander v. Humboldt-Stiftung a Theodor Berchem instituci Deutscher Akademi-

scher Austauschdienst. Dozvěděli jsme se o velkých možnostech získávat z těchto institucí stipendia (využíváme jich méně než jiné země).

Ve čtvrtek jsme byli dopraveni letadlem do Mnichova. Navštívili jsme Ústav pro technologii pevných fází, patřící do Fraunhofer-Gesellschaft, a po obědě Biochemický ústav, který náleží do svazku Max-Planck-Gesellschaft. V prvním případě nám podal výklad Prof. Ingolf Ruge, v druhém Prof. Hofschneider. Potom byla československá delegace svěřena péči českého postgraduanta Dr. Lichého, který nás provedl částí Biochemického ústavu.

Seminář splnil svůj účel, poskytl nám vhled do organizace vědeckovýzkumné činnosti v SRN. Přesvědčili jsme se o ochotě SRN podporovat transformaci vysokého školství a jiných vědeckých pracovišť v ČSFR. Získali jsme velmi cenné osobní konexe s vědeckými pracovníky a manažery, kteří rozhodují o udělování grantů a stipendií.

Milan Jelínek

ZÁZNAM Z TISKOVÉ KONFERENCE K ZÁVĚRŮM MEZINÁRODNÍ KONFERENCE OECD
"ČESKOSLOVENSKÉ VYSOKÉ ŠKOLSTVÍ"
(Praha, 31. 3. 1992, 16.00 až 17.25)

Zpráva examinátorů OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) - 119 stran - má závěrečnou část (s. 99-119) se šesti doporučeními. Závěrečná část byla v předstihu zaslána na všechny vysoké školy k rukám rektorů. Úplná zpráva examinátorů OECD je uložena v knihovně Klubu rektorů.

Průběh konference a její výsledky lze charakterizovat záznamem z tiskové konference, na níž vystoupili examinátoři OECD a někteří čeští a slovenští mluvčí.

N. Hummeluhr (náměstek generálního sekretáře OECD)

Vznikla podkladová zpráva od českých a slovenských kolegů, vznikla zpráva examinátorů. Došlo k dialogu mezi examinátory a kolegy z ČSFR. Probraly se tyto problémy: struktura, diverzifi-

kace, výzkum vs. výuka, obnova učitelského kádry a výuky, stát vs. vysokoškolské instituce, vnitřní struktura vysokoškolských institucí, financování a vytvoření k tomu potřebných mechanismů.

Cílem setkání nebylo schválit navrhovaná doporučení nebo je někomu vnutit, šlo o výměnu zkušeností, o poskytnutí rad. Podařilo se identifikovat problémy. Diskuse byla skutečně otevřená, ilustrovala těžkosti, které máte, překážky okamžitého zavádění reformy.

T. J. Alexander (ředitel OECD)

Na veřejnost se dostaly informace o OECD. Pro země mimo OECD to byla jedinečná zkušenost. Akce se zúčastnilo 12 členů OECD. Zpráva o akci se rozšířila, přicházejí žádosti z dalších zemí o zorganizování podobných akcí. Toto je součást širší spolupráce s ČSFR, máme mnohem rozsáhlejší škálu oblastí možné spolupráce.

OECD není finanční orgán. Myslím, že je to výhoda. Můžeme nabídnout intelektuální příspěvek. Neexistuje žádný jediný model vysokého školství. V rámci OECD je 24 zemí. Existuje více než 24 modelů. Můžeme nabídnout cenné shrnutí zkušeností za 30 let. Objevilo se velké množství společných problémů. Kontext je odlišný, ale zkušenosti a chyby jsou poučné pro všechny.

L. Čerych (konzultant OECD)

Uvedu krátké shrnutí a reakce na šest doporučení. Na ministerstvu školství byla tisková konference před třemi týdny, takže není třeba jít do podrobností. Existuje i česká verze doporučení. Výrazná byla tato reakce od několika účastníků: doporučení je třeba brát jako kompaktní balík, jako ucelenou základnu pro další rozvoj čs. školství. Takto to interpretovalo publikum; to nás potěšilo.

D o p o r u č e n í 1

Vztah státu a vysokého školství zlepšit vytvořením poradního orgánu.

Toto doporučení bylo podporováno všemi účastníky. Všichni zástupci vysokoškolských institucí, Rad vysokých škol aj. cítí potřebu, aby doporučení vznikala na základě spolupráce různých

sektorů. Spolupráce mezi ministerstvy a školami je nedostatečná.

D o p o r u č e n í 2

1. Podpora a zdůraznění neuniverzitního, "alternativního", studia.

První reakce na alternativní školství ze strany Klubu rektorů a Rad vysokých škol byly negativní: myšlenka alternativního školství byla zamítána, zdůrazňovala se smysluplnost středoškolského studia rozšířeného o nástavby. Reakce ostatních byly pozitivní. Reakce zemí OECD: instituce ekvivalentní alternativnímu školství hrají v jejich zemích důležitou roli.

2. Kvantitativní nárůst počtu studentů z 16 % na 25 až 30 %.

Pokud jde o nárůst počtu studentů, byla zde opozice, že je to příliš radikální. Účastníci z různých zemí OECD to opět nepovažovali za nic mimořádného. ČSFR zdůrazňovala potřebu vyššího počtu studentů nejen z hlediska rozvoje ekonomiky, ale i proto, že v současné době je nepokryta poptávka po studiu; na vysokou školu je přijat jenom každý druhý uchazeč.

D o p o r u č e n í 3

Vnitřní struktura vysokoškolských institucí.

V současné situaci je český a slovenský vysokoškolský systém příliš atomizován. V ČSFR nejde o systém 36 vysokých škol, ale o systém 130 autonomních fakult. Zájem vysoké školy jako celku by měl převažovat nad zájmy jednotlivých fakult.

D o p o r u č e n í 4

Výuka a výzkum.

Toto téma nebylo nijak podrobně diskutováno; možná proto, že doporučení bylo příliš pragmatické: Neupínat pozornost na vztahy mezi Akademií a vysokými školami, starat se o optimální využití existujících zdrojů. Globální řešení neexistují.

D o p o r u č e n í 5

Obnova akademického sboru a studia.

Dvě oblasti jsou pro budoucnost vysokých škol zásadní: Mnohem otevřenější systém výuky, mnohem menší počet hodin. V průměru 15 hodin povinných přednášek za týden. Prof. Jařab

řekl, že se to nedá zařídit tak rychle. Mohlo by se začít snížením na 20 hodin za týden.

Co dělat s časem, který se ušetří? Je nezbytné zlepšit úroveň knihoven na univerzitách, podporovat nezávislé studium a zlepšovat schopnost studentů samostatně pracovat.

D o p o r u č e n í 6

Financování vysokých škol.

Příznivě byly přijaty dvě hlavní myšlenky: (1) České a slovenské vysoké školství potřebuje mnohem diverzifikovanější zdroje financování. 15 až 20 % finančních zdrojů by mělo být hrazeno studenty a jejich rodinami, podniky, průmyslovými podniky, orgány místní samosprávy atd. (2) Nedoporučovali jsme zavedení školného. Studenti by se měli podílet na břemeni studia jinak, se selektivním uplatňováním různých stipendií.

J. Jařab (rektor Univerzity Palackého Olomouc)

Bylo by podivné, kdyby OECD přišlo s něčím úplně novým. Tak novým, že bychom nepoznali realitu, v níž žijeme. Poznali jsme aspoň tu část akademické obce, která se zabývá problematikou vysokoškolského vzdělávání. Bylo řečeno, že je třeba přijmout řešení jako komplex. Působí jako podpora reformátorů našeho vysokého školství. Doporučení bylo šest. Protože jsou tak důkladná a mají přesvědčivé návrhy řešení, byli bychom si přáli, aby se byl tím zabýval také středoškolským vzděláváním a vzděláváním učitelů vůbec.

Nebudu zde probírat jednotlivá doporučení. Při různých setkáních jsme řešili problémy, které OECD podrobně zmapovalo. Toto je dobrý podklad pro řešení problémů, které nejsou v detailu probírány, a lze je řešit v podobném duchu. Klad dokumentu je v jeho pragmatičnosti. Ne vždy jde o řešení realizovatelná a přijatelná. Iniciují myšlení pro pragmatická řešení.

M. Žalman (Rada vysokých škol SR)

Rady vysokých škol ČR a SR jsou orgány samosprávy vysokých škol, které přistupují aktivně k problematice vysokého školství. Příprava konference a její výsledky představují bohatý materiál a východiska k řešení problémů. Vysoké školy se nacházejí v současné době na žebříčku hodnot velmi nízko. Z toho by mohlo vy-

plývat, že vysoké školy budou pasivně čekat, dokud se nezmění ekonomická situace, dokud ekonomická reforma nepřinese víc peněz. Je nezbytný aktivní přístup Rad vysokých škol. Chceme ukázat společnosti, že jsme schopni efektivně využít prostředky, a tak dokázat schopnost realizace doporučení.

V. Geršl (Rada vysokých škol ČR)

Poprvé a tak fundovaně bylo rozebráno čs. vysoké školství. Nástin záměrů pomůže realizovat politiku vysokých škol ČR a SR. Vážíme si neformálního diskusního charakteru setkání, který nám umožňuje závěry rozpracovat v kolektivu vysokých škol tak, abychom respektovali tato doporučení a současně se necítili býti jimi vázání. Tyto náměty jsou dobrým vodítkem pro dynamický rozvoj vysokých škol.

I. Kraus (náměstek ministra MŠMŠ SR)

Starý systém rozvrátil hodnoty. Byly postiženy věda, kultura, školství. Je vítáno, že někdo nezávislý ukázal, jak lze tyto hodnoty obnovit. Žijeme v období nedůvěry každého ke každému. Na ministerstvech školství je třeba vypracovat strategie rozvoje základního a vysokého školství, vědy a kultury. Tyto koncepce musejí navazovat na koncepce ekonomik. Je zapotřebí vzdělaných ministrů a vzdělaných pracovníků na ministerstvech; musejí být kvalitní a na krátkou dobu; je třeba je střídát.

J. Koucký (náměstek ministra MŠMT ČR)

- (1) Doporučení OECD tvoří kompaktní balík, nelze nic vytrhávat. Tvoří základ pro strategii vysokého školství. Přichází z venku a může pomoci.
- (2) Krucióální otázka - otevření problematiky vysokého školství společnosti. Co společnost chce od vysokého školství a co je pro ně ochotna udělat. Nelze se uzavírat do sebe.
- (3) Materiál examinátorů OECD musí být předmětem veřejné diskuse. Je třeba zapojit podnikatelské subjekty. Mělo by se to stát významným dokumentem. Ministerstvo školství musí informovat vládu, předat doporučení a vlastní komentář. Doporučení OECD je adresováno vládám. Ministerstvo školství musí předložit svůj vlastní návrh na strategii vysokého školství. OECD po roce vyhodnotí, co se stalo.

DARY KANCELÁŘI KLUBU REKTORŮ

V přípravě je realizace daru firmy Digital Equipment Czechoslovakia spol. s r. o. (ředitel A. Mittag-Lenkheym, zástupce B. Cempírek) - vybavení počítačovou technikou včetně laserové tiskárny.

Softwarové vybavení poskytne MŠMT ČR (S. Šíma). Textový editor WordPerfect 5.1 byl již Kanceláři Klubu rektorů dodán jako dar akciové společnosti AGRODAT Praha.

Redakce: M. Černohorský, M. Fojtíková

Vydavatel: Kancelář Klubu rektorů, Masarykova univerzita,
Burešova 20, 601 77 Brno. Tel. 757000/465.

Určeno pro potřebu Klubu rektorů.